

Verslo ir viešosios vadybos mokslų krypčių grupės trumpoji apžvalga

2020 Gruodis

Parengė Mariuš Palevič ir Ieva Tumonė

Įvadas

Ši apžvalga skirta verslo ir viešosios vadybos mokslų studijų kryptių grupei. Trumpųjų apžvalgų tikslas yra valstybinėms institucijoms suteikti informacijos apie įvairias studijų kryptių grupes, priimant su švietimo planavimu susijusius sprendimus. Apžvalgose pateikiama į atitinkamai studijų kryptių grupei priklausančias studijų programas stojančiųjų, studijuojančiųjų ir studijas baigusiujų situacija.

Pradžioje pateikiama informacija apie į verslo ir viešosios vadybos mokslų studijų kryptių grupę priimtų studentų skaičiaus pokytį. Vėliau apžvelgiama studijų programų pasiūla ir pasirengimas šios srities studijoms, pristatoma informacija apie absolventų padėtį darbo rinkoje ir absolventų profesijas. Apžvalgos pabaigoje pateikiamas palyginimas su kitomis studijų kryptių grupėmis.

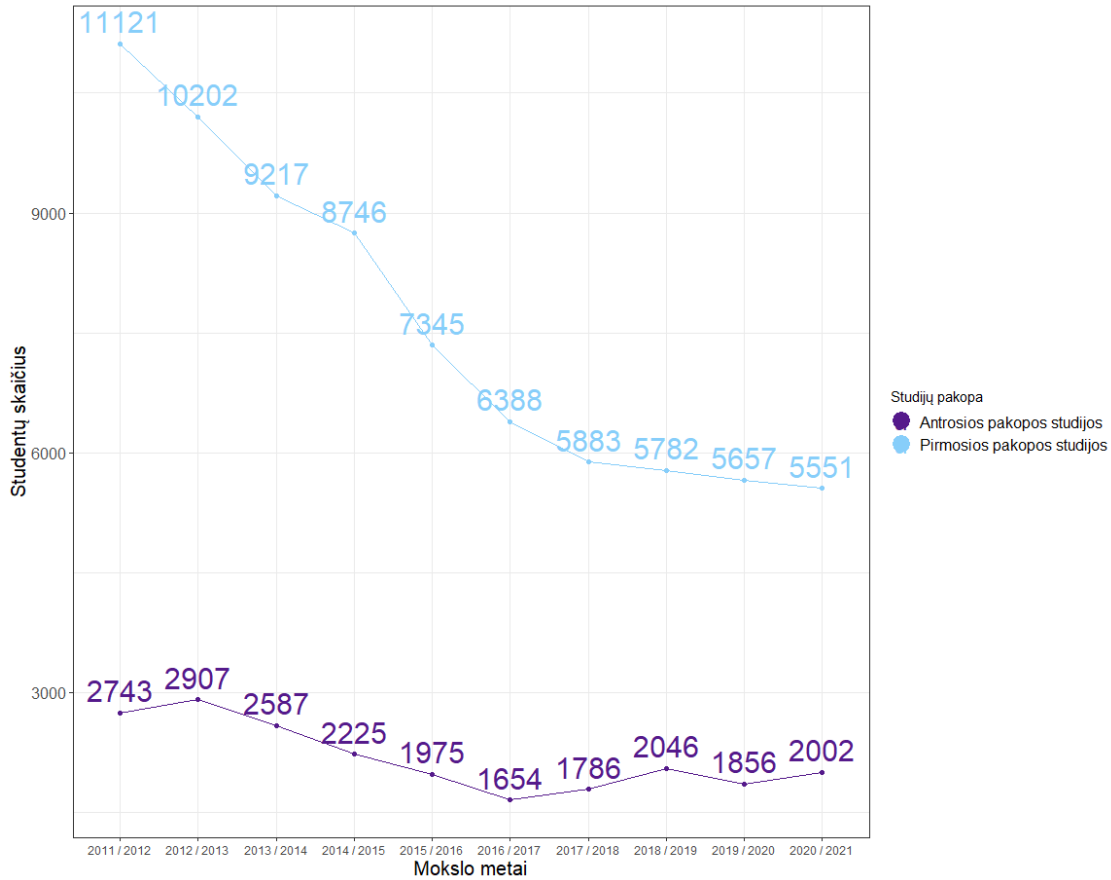
Studentų skaičiaus pokytis

Nuo 2011-2012 mokslo metų kasmet stebimas studijuojančiųjų verslo ir viešosios vadybos mokslų studijų kryptių grupėje skaičiaus mažėjimas, tačiau pokytis per metus vis mažėja.

Dėl mažėjančio gyventojų skaičiaus mažėjo ir stojančiųjų skaičius į verslo ir viešosios vadybos mokslų pirmosios pakopos studijas (nuo 2011-2012 m. m. iki 2020-2021 m. m.: -50%). Bendras pirmosios pakopos studentų skaičius Lietuvoje nuo 2011-2012 mokslo metų iki 2020-2021 mokslo metų sumažėjo 63175 (-46%). Studentų pokytis yra netolygus tarp aukštųjų mokyklų ir tarp skirtingų studijų programų.

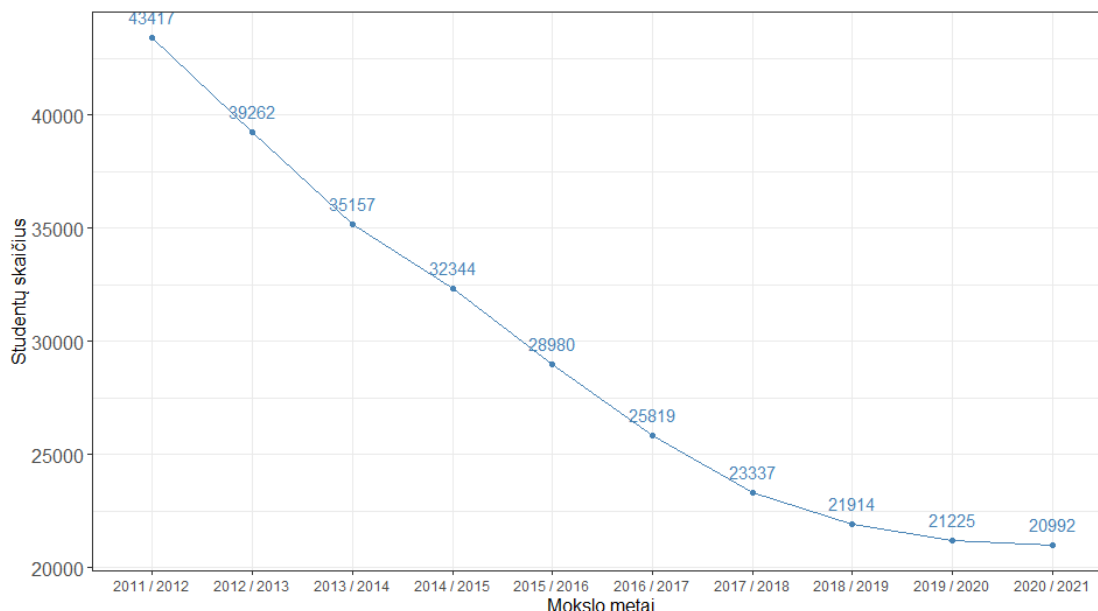
Į pirmosios pakopos verslo ir viešosios vadybos mokslų studijas universitetuose 2011-2012 m. m. ir 2020-2021 m. m. įstojo atitinkamai 4891 ir 1968 (-60%) asmenys. Į kolegijas – atitinkamai 6230 ir 3583 (-42%) asmenys.

1 pav. Verslo ir viešosios vadybos mokslų studijų kryptių grupėje priimtų studentų skaičiaus dinamika 2011–2012 - 2020–2021 mokslo metais

Bendras I ir II pakopų verslo ir viešosios vadybos mokslų studijų kryptių grupės studentų skaičius pasikeitė nuo 43417 (2011-2012 m. m.) iki 20992 (2020-2021 m. m.) arba -52% (2 pav.). Bendras I pakopos studentų skaičius (visų kursų kolegijos ir I pakopos universitetinių studijų) per analizuojamą laikotarpį pasikeitė nuo 37358 iki 16457 (-56%).

2 pav. Verslo ir viešosios vadybos mokslų studijų kryptių grupėje studijuojančių studentų skaičiaus dinamika 2011–2012 - 2020–2021 mokslo metais

Analizuojamu laikotarpiu universitetuose verslo ir viešosios vadybos mokslų I ir II pakopos studentų skaičius mažėjo (-13286 arba -56%). Kolegijose studentų skaičius mažėjo (-9139 arba -46%). Verslo ir viešosios vadybos mokslų studijų kryptių grupės studentų skaičius II studijų pakopoje mažėjo, 2011-2012 mokslo metais buvo 6059 studentų, o 2020-2021 mokslo metais šis skaičius siekė 4535 (studentų skaičiaus pokytis yra -25%). I ir II pakopos studentų skaičiaus santykis analizuojamu periodu didėjo (2011-2012 m. m. santykis buvo 16%, 2020-2021 m. m. buvo 28%). Pirmosios ir antrosios pakopos studentų santykis rodo, ar santykinai didėja magistrantų lyginant su pirmosios pakopos studentais.

Programų pasiūla

Nuo 2019-2020 mokslo metų verslo ir viešosios vadybos mokslų studijų kryptių grupėje studijų programų skaičius universitetuose sumažėjo 5%, kolegijose – 7%.

Verslo ir viešosios vadybos mokslų studijų kryptių grupėje studijų programų (universitetuose ir kolegijose) skaičius nuo 2011-2012 mokslo metų mažėjo. 2011-2012 m. m. buvo 242, o 2020-2021 m. m. – 227 programos. Tarp universitetų daugiausia verslo ir viešosios vadybos mokslų studijų programų vykdo Vilniaus universitetas ir Vytauto Didžiojo universitetas – kiekvienas iš jų po 24 studijų programas, t. y. po 17%, (bendrai Verslo ir viešosios vadybos mokslų studijų programų universitetuose yra 141). Daugiausiai šios studijų kryptių grupės koleginių programų vykdo Vilniaus kolegija – 12 (iš viso šios krypties koleginių studijų programų yra 86).

Studijų baigimas

Vidutiniškai kas antras įstojęs į verslo ir viešosios vadybos mokslų kryptių grupę sėkmingai pabaigia studijas. Kolegijose šis rodiklis šiek tiek aukštesnis, nei universitetuose.

Universitetines verslo ir viešosios vadybos mokslų studijas vidutiniškai pabaigia 47% įstojusiųjų, o kolegines pabaigia 52% (1–2 lentelės). Palyginimui, pagal EBPO (OECD, 2019 ¹) šis rodiklis visoms studijų kryptimis siekia 39% (EBPO šalyse), o Lietuvoje – 61% (kolegijų ir universitetų bakalauro studentų).

*1 lentelė. Universitetines verslo ir viešosios vadybos mokslų studijas baigusių** asmenų dalis nuo 2012-2013 m. m. iki 2015-2016 m. m. įstojusiųjų studentų*

Įstojimo metai	Priimtų asmenų skaičius	Baigimo metai	Baigusių asmenų skaičius	Baigusiųjų dalis*, proc.
2012	4260	2016	2232	52
2013	3690	2017	1803	49
2014	3722	2018	1626	44
2015	2948	2019	1305	44

* *Baigusių asmenų skaičius skaičiuojamas iš visų tais metais sėkmingai baigusiųjų studijas asmenų.*

** *Daroma prielaida, jog asmuo universitetines studijas baigia per 4 metus.*

*2 lentelė. Kolegines verslo ir viešosios vadybos mokslų studijas baigusių** asmenų dalis nuo 2012-2013 m. m. iki 2015-2016 m. m. įstojusiųjų studentų*

Įstojimo metai	Priimtų asmenų skaičius	Baigimo metai	Baigusių asmenų skaičius	Baigusiųjų dalis*, proc.
2012	5942	2015	3205	54
2013	5527	2016	2960	54
2014	5024	2017	2532	50
2015	4397	2018	2311	53
2016	3969	2019	2061	52

* *Baigusių asmenų skaičius skaičiuojamas iš visų tais metais sėkmingai baigusiųjų studijas asmenų.*

** *Daroma prielaida, jog asmuo kolegines studijas baigia per 3 metus.*

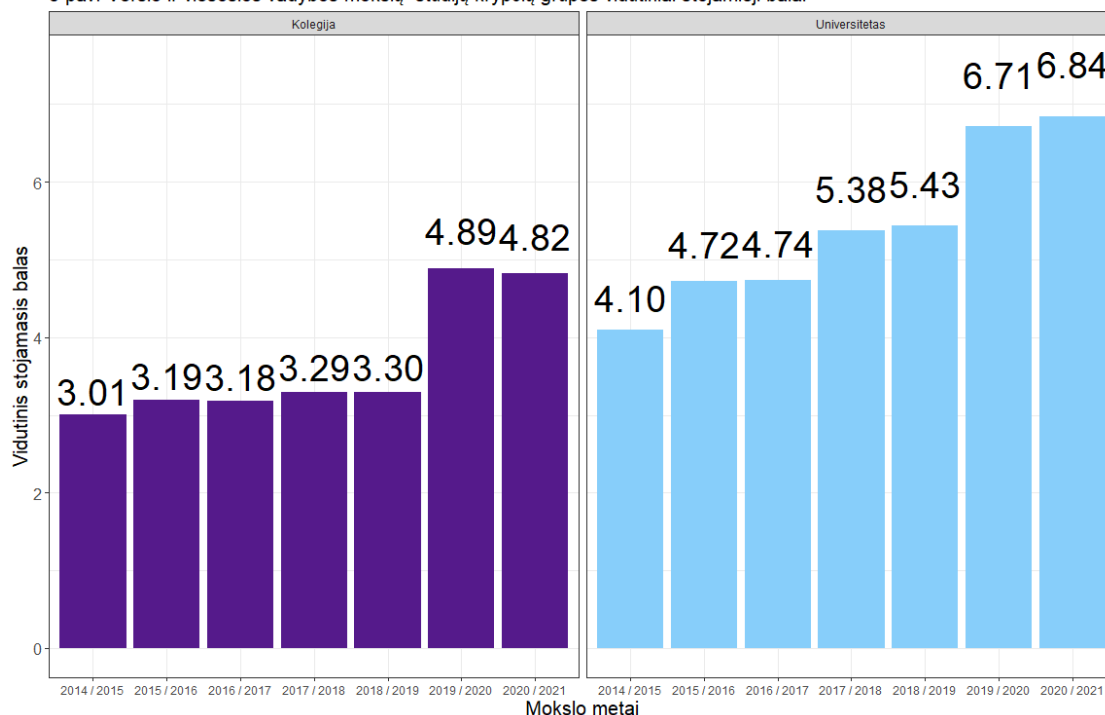
¹ OECD (2019), Education at a Glance 2019: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris, https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance_19991487

Pasirengimas studijoms

2019 metais keitėsi stojimo į aukštąsias mokyklas konkursinio balo skaičiavimo metodika, todėl tais metais buvo fiksuojamas vidutinio balo augimas. Lyginant su praėjusiais metais vidutinis stojimo balas į universitetines studijas padidėjo, o kolegijose šiek tiek sumažėjo.

Stojimo į aukštąsias mokyklas dinamika gali indikuoti keletą dalykų: kiek šios studijos yra populiarios tarp abiturientų vertinant ateities perspektyvas, besikeičiantį valstybės finansavimą, stojančiųjų abiturientų gebėjimus bei motyvaciją. Vidutinis stojimo balas į verslo ir viešosios vadybos mokslų universitetines I pakopos studijas pirmu pageidavimu 2014-2015 mokslo metais buvo 4,1, o 2020-2021 mokslo metais buvo 6,84 (padidėjo 2,7 balo) (3 pav.). Stojančiųjų į kolegines Verslo ir viešosios vadybos mokslų studijų kryptių grupės studijas balas pakito nuo 3,01 (2014-2015 m. m.) iki 4,82 (padidėjo 1,8 balo).

3 pav. Verslo ir viešosios vadybos mokslų studijų kryptių grupės vidutiniai stojamieji balai

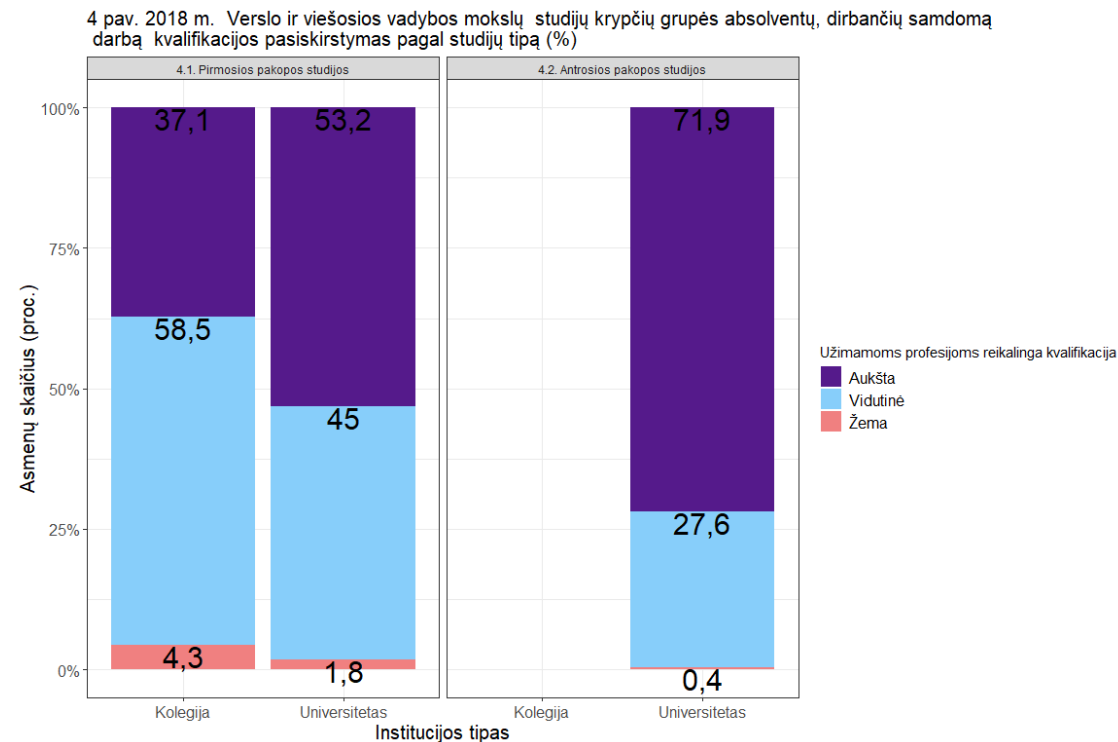
Absolventų padėtis darbo rinkoje

Trys ketvirtadaliai 2018 metais baigusiųjų verslo ir viešosios vadybos mokslų studijas sėkmingai įsidarbino po 1 metų nuo studijų baigimo. Universitetų absolventai dažniausiai dirba aukštos kvalifikacijos, kolegijų absolventai – vidutinės kvalifikacijos darbus.

Verslo ir viešosios vadybos mokslų studijų kryptių grupės studijas 2018 metais baigė ir per 12 mėn. nuo baigimo įsidarbino 1292 (77%) universitetų, 1777 (73%) kolegijų absolventų. Iš visų baigusių antrosios pakopos studijas įsidarbino – 909 (82%)

absolventai. Vidutinės universitetinių pirmosios pakopos studijų absolventų pajamos 12 mėn. po studijų baigimo – 1231 Eur, antrosios pakopos absolventų – 1859 Eur, koleginių studijų absolventų – 1027 Eur.

Siekiant įvertinti absolventų įsidarbinimą svarbu atsižvelgti į kokios kvalifikacijos (aukštos, vidutinės ar žemos) profesijas analizuojamos studijų kryptių grupės absolventai įsidarbina (profesijų kvalifikacijos apibrėžimai pateikiami priede). 2018 metų universitetų absolventai taip pat dažnai dirbo aukštos kvalifikacijos darbus nei kolegijų absolventai (4 pav.).

Dažniausios absolventų profesijos

Tiek universitetų, tiek kolegijų verslo ir viešosios vadybos mokslų pirmosios pakopos absolventai dažniausiai dirba reklamos ir rinkodaros specialistais.

Reklamos ir rinkodaros specialistai yra dažniausia profesija, kurioje dirba nagrinėjamos studijų kryptių grupės I pakopos universitetų absolventai. Jų vidutinės pajamos šioje profesijoje – 1352 Eur). Kitų profesijų dirbančių absolventų vidutinės pajamos pateikiamos 3 lentelėje.

Reklamos ir rinkodaros specialistai yra dažniausia profesija, kurioje dirba nagrinėjamos studijų kryptių grupės kolegijų absolventai. Jų vidutinės pajamos toje profesijoje – 1218 Eur (4 lentelė).

3 lentelė. Verslo ir viešosios vadybos mokslų 2018 metų universitetų absolventų 5 dažniausiai užimamos profesijos pagal Lietuvos profesijų klasifikatoriaus pagrindinius pogrupius 12 mėn. po studijų baigimo

Pagrindinis profesijos pogrupis	Asmenų skaičius	Vidutinės pajamos, Eur
Reklamos ir rinkodaros specialistai	186	1352
Buhalteriai	131	1156
Vadybos ir organizavimo analitikai	85	1106
Parduotuvių pardavėjai	56	927
Administravimo ir vykdomieji sekretoriai	51	1182

4 lentelė. Verslo ir viešosios vadybos mokslų 2018 metų kolegijų absolventų 5 dažniausiai užimamos profesijos pagal Lietuvos profesijų klasifikatoriaus pagrindinius pogrupius 12 mėn. po studijų baigimo

Pagrindinis profesijos pogrupis	Asmenų skaičius	Vidutinės pajamos, Eur
Reklamos ir rinkodaros specialistai	180	1218
Buhalteriai	166	997
Parduotuvių pardavėjai	165	786
Vadybos ir organizavimo analitikai	93	1157
Apskaitos ir buhalterijos tarnautojai	79	890

Dirbančiųjų absolventų dalis ir pajamos pagal studijų krypčių grupes

Pagal vidutines uždirbamas pajamas verslo ir viešosios vadybos universitetinių studijų absolventų užima 7 vietą iš 29, o pagal dirbančių savo išsilavinimą atitinkantį darbą – 13 vietą.

Šiame poskyryje pateikiami visų studijų krypčių absolventų įsidarbinimo rodikliai (5 lentelė). Lentelėje pateikiama pirmosios pakopos absolventų situacija darbo rinkoje pagal studijų krypčių grupę ir baigtos institucijos tipą. Rangas pateikia krypčių grupės ir institucijos tipo (eilės numerį pagal atitinkamo rodiklio reikšmę, kur 1 vieta nurodo didžiausią reikšmę, o 29 vieta – mažiausią). Rangas parodo, kiek galimai geriau (arba blogiau) atitinkamų studijų krypčių grupių absolventams sekasi nei kitiems, vertinant pagal vidutines uždirbamas pajamas ir užimamų profesijų kvalifikaciją. Savo išsilavinimą atitinkantį darbą dirbančiųjų dalis – iš visų samdomą darbą dirbančiųjų asmenų, kurie dirba aukštos kvalifikacijos darbuose.

53% verslo ir viešosios vadybos mokslų universitetinių studijų absolventų po 1 metų nuo studijų baigimo dirbo savo išsilavinimą atitinkantį darbą, jų vidutinės pajamos 1231 Eur. Pagal vidutines uždirbamas pajamas jie užima 7 vietą iš 29, o pagal dirbančiųjų savo

išsilavinimą atitinkantį darbą –13 vietą. Šios studijų kryptių grupės kolegijos absolventų rezultatai žemesni, jie užima 19 vietą iš 29 pagal vidutines uždirbamas pajamas (1027 Eur) ir 24 vietą pagal dirbančių savo išsilavinimą atitinkantį darbą (37%).

5 lentelė. 2018 metų visų studijų kryptių grupių pirmos pakopos ir vientisųjų studijų absolventų bendra padėtis darbo rinkoje 12 mėn. po studijų baigimo

Studijų kryptių grupė	Institucijos tipas	Vidutinės pajamos, Eur	Vidutinių pajamų rangas	Savo išsilavinimą atitinkantį darbą dirbančių dalis, proc.	Savo išsilavinimą atitinkantį darbą dirbančių dalies rangas
Fiziniai mokslai	Kolegija	997	21	59	8
Fiziniai mokslai	Universitetas	1089	14	56	11
Gyvybės mokslai	Universitetas	950	23	46	17
Humanitariniai mokslai	Kolegija	1198	8	37	25
Humanitariniai mokslai	Universitetas	1144	11	48	15
Informatikos mokslai	Kolegija	1362	5	56	10
Informatikos mokslai	Universitetas	1833	1	84	1
Inžinerijos mokslai	Kolegija	1176	9	29	26
Inžinerijos mokslai	Universitetas	1418	4	53	14
Matematikos mokslai	Universitetas	1536	2	72	5
Menai	Kolegija	877	27	42	20
Menai	Universitetas	948	24	71	6
Socialiniai mokslai	Kolegija	914	26	40	23
Socialiniai mokslai	Universitetas	1169	10	59	9
Sportas	Universitetas	797	28	44	18
Sveikatos mokslai	Kolegija	1020	20	47	16

Sveikatos mokslai	Universitetas	1502	3	81	2
Technologiju mokslai	Kolegija	1036	18	18	28
Technologiju mokslai	Universitetas	1065	16	44	19
Teisē	Kolegija	1107	13	29	27
Teisē	Universitetas	1237	6	55	12
Ugdymo mokslai	Kolegija	922	25	77	4
Ugdymo mokslai	Universitetas	991	22	65	7
Verslo ir viešoji vadyba	Kolegija	1027	19	37	24
Verslo ir viešoji vadyba	Universitetas	1231	7	53	13
Veterinarijos mokslai	Kolegija	793	29	41	21
Veterinarijos mokslai	Universitetas	1136	12	80	3
Žemės ūkio mokslai	Kolegija	1051	17	17	29
Žemės ūkio mokslai	Universitetas	1080	15	41	22

Priedas

Duomenų šaltiniai:

- Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS) duomenys apie samdomų darbuotojų vidutines draudžiamąsias pajamas, profesijas ir įsidarbinimo laikotarpius.
- Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos (SODRA) duomenys apie samdomų darbuotojų vidutines draudžiamąsias pajamas, profesijas ir įsidarbinimo laikotarpius.
- Lietuvos aukštųjų mokyklų bendrojo priėmimo duomenys (LAMABPO) – duomenys apie į aukštąsias mokyklas stojančiuosius asmenis.

Apibrėžimai:

- **Aukštos kvalifikacijos profesijos darbuotojas** – samdomas darbuotojas, kurio užimama profesija tiriamuoju laikotarpiu yra priskiriama 0–2 pagrindinių grupių pagal Lietuvos profesijų klasifikatoriaus (toliau – LPK) apimamoms profesijoms, išskirtoms pagal LPK kvalifikacijų lygmenis, kuriose dažniausia pageidaujamas išsilavinimas yra aukštasis išsilavinimas.
- **Vidutinės kvalifikacijos profesijų darbuotojas** – samdomas darbuotojas, kurio užimama profesija tiriamuoju laikotarpiu yra priskiriama 3–8 pagrindinėms Lietuvos profesijų klasifikatoriaus grupėms priskiriamose profesijose. Išskirti pagal LPK kvalifikacijos lygmenis, kuriose dažniausia pageidaujamas išsilavinimas yra pagrindinis arba vidurinis išsilavinimas.
- **Žemos kvalifikacijos profesijos darbuotojas** – samdomas darbuotojas, kurio užimama profesija tiriamuoju laikotarpiu yra priskiriama 9 pagrindinei grupei pagal LPK apimamos profesijos pagal LPK kvalifikacijų lygmenis.
- **Įgytą kvalifikaciją atitinkančias profesijas užimančių absolventų dalis** – absolventai, kurie dirba 0–2 Lietuvos profesijų klasifikatoriuje grupėms priskiriamose profesijose.

Dėl 2017 metais pasikeitusios studijų kryptių grupių klasifikacijos šiose analizėse naudojami tokie naujų ir senų studijų kryptių grupių junginiai:

Studijų kryptių grupės (nuo 2017-01-01)	Studijų kryptių grupės (iki 2017-01-01)	Studijų kryptis (nuo 2017-01-01)	Studijų kryptis (iki 2017-01-01)
Verslo ir viešojo vadyba	Meno studijos	Meno studijos	Vadyba
Verslo ir viešojo vadyba	Verslas ir vadyba	Apskaita	Apskaita
Verslo ir viešojo vadyba	Verslas ir vadyba	Finansai	Finansai
Verslo ir viešojo	Verslas ir vadyba	Rinkodara	Rinkodara

vadyba			
Verslo ir viešoji vadyba	Verslas ir vadyba	Rinkodara	Vadyba
Verslo ir viešoji vadyba	Verslas ir vadyba	Turizmas ir poilsis	Turizmas ir poilsis
Verslo ir viešoji vadyba	Verslas ir vadyba	Vadyba	Rinkodara
Verslo ir viešoji vadyba	Verslas ir vadyba	Vadyba	Turizmas ir poilsis
Verslo ir viešoji vadyba	Verslas ir vadyba	Vadyba	Vadyba
Verslo ir viešoji vadyba	Verslas ir vadyba	Vadyba	Verslas
Verslo ir viešoji vadyba	Verslas ir vadyba	Verslas	Vadyba
Verslo ir viešoji vadyba	Verslas ir vadyba	Verslas	Verslas
Verslo ir viešoji vadyba	Verslas ir vadyba	Verslas ir vadyba	Turizmas ir poilsis
Verslo ir viešoji vadyba	Verslas ir vadyba	Verslas ir vadyba	Vadyba
Verslo ir viešoji vadyba	Verslas ir vadyba	Verslas ir vadyba	Verslas
Verslo ir viešoji vadyba	Verslas ir vadyba	Viešasis administravimas	Viešasis administravimas
Verslo ir viešoji vadyba	Verslas ir vadyba	Žmonių išteklių vadyba	Žmonių išteklių vadyba